

Světlušky se páří při zhasnutí lampičce

seriál

**PŘÍRODA
VALAŠSKA**

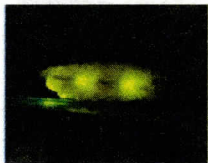


„A tatínku, kdy že tedy už poletíme?“ – „Inu počkej, až zase bude léto. Tak asi o svatém Janě.“ Kdo by si na ně nevzpomínal? Na Broučka, tatínka, kmotříčka či Janinku z pohádkové knihy „Broučci“, kterou napsal Jan Karafiát. Tento mladý kněz s neobyčejným poetickým nadáním působil od roku 1875 na evangelické faře na Hrubé Lhotě (dnes Velká Lhota) poblíž Valašského Meziříčí. A právě zde se setkává se svou inspirací – na rozlehlých květnatých loukách ve Vsetínských vrších můžeme i dnes na počátku léta pozorovat světýlka „svatojánských broučků“, kroužících nad voňavými stébly trav.

Podle schopnosti svítit dostali i své odborné jméno – světlušky

(latinsky Lampyridae). Zástupci této hmyzí čeledi žijí po celém světě a všichni umí svítit, někteří dokonce i červeně či modře. Na Valašsku se můžeme setkat převážně se světluškou menší (Phausis splendidula), která žije v podhůří i na horských stráních.

Za denního světla se jedná o nenápadné, 1-2 centimetry velké broučky. Samečci jsou tmavě zbarvení, jejich krovky jsou rýhované a tělíčko chmýřité, kryté hrudním



štítkem. Samičky se od svých druhů výrazně odlišují a jsou ještě obyčejnější – nemají křídla ani krovky a tak spíše připomínají světle zbarvené, článkované larvy. Zato v noci nám předvedou světlenou show!

Ptáte se, jak fungují jejich zá-

račné lucerničky? Žlutozelené světlo vyrábí broučci chemickou reakcí v těle, kterou odborníci nazývají bioluminiscence. Ve speciálních buňkách pod průsvitnou pokožkou je uložena látka zvaná luciferin, která při chemické reakci svítí. V podobě zbytkového tepla uniká pouze 2–10 % energie, což je mnohem lepší výkon, než mají ty nejlepší úsporné žárovky! Broučci mají své světlo zcela pod kontrolou – když se cítí ohroženi, zastaví přívod kyslíku do svítivých buněk a dovedou tak ihned zhasnout.

Dnes víme, že světlušky nesvítí kvůli nám lidem, ale kvůli zachování svého vlastního druhu. Kolem svátku svatého Jana a za teplých červencových nocí nastává pro světlušky milostný čas.



Již od setmění musí samičky pilně svítit, aby je nápadníci z dálky spatřili. Když sameček samičku nalezne a přistane u ní, přestane samička plýtvat energií a zhasne. Páření tak probíhá již při zhasnutí lampičce. Ale běda, pokud se vedle rozsvítí jiná samička. Sameček je schopen současnou, již zhasnutou partnerku opustit a letět znovu za světlem. Poté, co dospělé světlušky přivedou na svět nové potomstvo, brzo uhynou. Z nakladených vajíček se vylíhnou dravé larvy, které dokáží přečkat zimu. Žijí především na vlhčích místech a živí se mladými slimáky. To ocení především zahrádkáři.

Proto jsou světlušky nejen krásné a zajímavé, ale i užitečné. Jejich život je vázán na louky, pastviny a okraje lesů. Bez zachovalé a pestré krajiny tak z Valašska zmizí i kouzlo „svatojánsků“. *Jan Husák, Muzeum regionu Valašsko*